

Luzia Areitioaurtena: "Gure frontoian 40 raketista gengozen"

Ermuko "Erromadetako" etxeko alabia. Raketista moduan hasi eta 15 urtekin Barzelonara juan zan, 8 urtez jokatu. Ordukuak gogoratzeko berakin egondakuak gara.

- Noiz hasi ziñan pelotan?

Gaszte-gaztetan. Eibarrera juaten giñan entrenatzera, Batzokixa dauan lekura; eibartar asko egon ziran rake-ta jokuan. Gizon batzuk etortzen ziran, ikusi neskak eta kontratuak eixera. Nik 15 urte nekazen Barzelonara ailegau nintzanian; 1941ko azarua zala goguan dakat.

- Etxekuak 15 urteko nes-kato bat hain urrin bial-tzeko, ausartak ez?

Ezaguperia be baeken, Mallabiko Rosita Arregi be bertan euan eta trunkillao bialdu be. Ermutik alkarre-kin juan gintzazen Conchita Bustindui eta bixok. Etera ein bihar bizimodua nun-nundik!

- Frontoiak, nun euazen?

Barzelonan, Madrillen, Sevillan, Valladoliden, Valenzian, Zaragozan, Logroñon, Sabadellen, Salamankan, Palmasen, Tenerifen, Argentinan, Mejikon ontzurarte... Etera kontuak, Barzelonan gure frontoian bakarrik 40-41 raketista gengozen kontratauta. Neskenak bost

frontoi euazen 'Txiki', 'Nuevo Mundo', 'Colón', 'Principal Palas', 'Condal' eta danak beteta. Sasoi baten gainera enpresariuak eñ eben frontoiz aldatu neskak, batzuk ekarri gurera guretik Madrillera eruan... Conchita eta bixok Valenzian egon giñan hille bixan; beste batzuk etorri Barzelonara eta halantxek.

- Euskal Herrixan, nun?

Donostian, bakarra. Kanpuan ugarixauak ziran; hamen gizonen esku-pelotia euanez indartsu...

- Modan ipiñi zan raketista juatiori?

Bai, modan modan. Gerra aurrian hasi eta haren ostian indar itzela hartu eban raketia. Unibertsitatera ez zan juan bihar, irabazi be politxo eitxen zan eta puntarengue-nak, ondiñok hobeto.

- Zenbat tantora izaten zan?

Gaztiauk 25era eta bes-tiak 30era. Partiduan aparte izaten ziran kinielak, Ameriketaz zestularixen modura. Bost lagun izaten dira eta

unuak bigarrenakin jokutzen dau; bixetatik tanto gehixen etarutzen dabenak, hirugarrenakin gero eta halan, txandaka. Guri pagatzen oskuen 5 pzta. irabazliari eta 4 pzta. 'colocada'ri, bigarren gelditzen zanari. Biri pagatzen otsen bakarrik; gehixen ein dabenari eta hurrenguari. Zenbat bidar eitxen genduan, irabazten gendunian kinielia, han kanpuan egoten ziran platano saltzaillien jua eta pzta. bira emo-

ten oskuen platanuokin, etxera. Conchita eta bixok launa platano jan, mesillanotxe guztixa azalez bete eta ohera!

- Irabazitxako dirua, etxera bialdu?

Pixkat bai. Korreetik. Kostatzen jatan niri ha papela betetzia nire apellidu bixokin! Areitioaurtena Isasi-Isasmendi. Iñunbez ez ziran kabitzen!

- Zer jaten zenduen?

Emoten oskuena eta gitxi

"Monja konmentuan lantxek egoten giñan"

zan. Nik beti esan dot hantxe pasau nebala benetako gosia. Gerra ostian Ermuan, hamendik ez bazan hortik, basarrietatik eta zeozer ekarten zan; Barzelonan gaxaua zan gauzia.

- Frontoira urtetzeko, zelan janzten zan?

Zuri. Belauna tapatzeraiñoko gona luziak, lotzeko zapatilla zurixak, arkondara baten moduko brusia eta gerriko gorrixa edo urdiña.

- Erreza zan min hartzia?

Pelotia edo raketia buruan jotia izaten zan arrisksuena; pelotakada baten gora-beheran, hildakuak be egon ziran. Ostian gorputzian eta ezebez, hantxe bihurrituren bat edo... Hamentxe dakat nik bekoki erdi-erdixan seiñalia, partian koska bat euala eta pelotia jota eindakua.

- Gaixotu edo perioduakin egon ezkeru?

Perioduakin 3 egun eukitze genduzan jai; anuntziatzen genduan eta libre emote oskuen. Gaszte izan arren, batzuk titi edarrak euki be eta goguan dakat sostenik barik jokutzen genduala.

- Raketistia izateko, zer bihar zan?

Bat, gogua. Gero eñaz eñaz indarra be eitxen da, eskumuturrian gehixen bat. Erreflejuak, antxitxiketan nork gehixao ein, sakian potentzia... dana bihar da.

- Nobixo-nobixa konturik eta?

Bai, makiñatxo bat ezkondu ta be ein ziran. Gu behintzat monja konmentuan lantxek egoten giñan; hantxe kuarto baten sartuta, bingo edo loterixara jokutzen kuadrillan, tokatzen jakunian

urtetzia partidura antxitxiketan juan, amaitxutakuan zuzen barrero etxera... Ene! - *Ikuslegua, neskak edo partidua ikustera juaten zan?*

Batzuk juango ziran, badakizu artietan neska llama-tibak be baeuazen eta bada-kizu, pelotia juaten jakunian, gonía mobidu eta iztarrak ikusi... Orduan zeñi ikusten jakozan ba iztarrak? - *Txarto esaka eta egoten jatsuen jendia?*

Ez, gitxitxan. Gehixengua frontoira jokua ikustera edo dirua jokatzera juaten zan. Jokolari asko euazen, diru asko jokutzen. Barzelonan estraperlo haundixa euan, ze algodoiak, telak eitxeko, diru asko mobitzen eban ixillian eta hori frontoian igarri eitxen zan. Dirua euan jokatzeko dana falta zalako, dana!

- Erdera, bertan ikasi zenduan?

Han katalan; segiduan ikasi be. Neska katalan batzuk tartian egoten ziran eta ze-

ozer esan nahi bagenduan gure artian, euskeraz eitxen genduan eta txarto hartze eben; hain txarto ze, katalan eitxe ebenian guk aitxu eitxen gendula. Hasarratu eitxen ziran.

- Herrixan, Ermuan, kritikatzen ziñuezen?

Baiba, beste zeregiñik be ez eken juan zienengaitxik txarto esaka ibiltzia baiño! Etorri hona udan eta tratatzen giñuezen ustez ez dakit zer ein bihar gendula eta nik esaten notsien erreza zala Ermuan Acción Catolican egotia frontoian baiño. "Zer eitxen dozue ba? Kalian ibilli, domeketan bokadillo bat hartu eta mendira edo Drogeten itxurrira juan!". Frontoian neska ikusgarriak euazen; bateko bonboiak bialdu dotsiezela, besteko lorak edo sarrerak antzerki baterako... Urten eta askok persona edo igual kotxia eukitzen eben atian zain, gonbitia eitxen hara edo hona juateko. Horrek danori ezetz esatia eta danengandik aldetzia gaxaua zan Acción Catolican egotia baiño! - *8 urte jokutzen eta Ermura gero...*

Bai, han pelukera ikasi neban; laga dana eta buelta nintzan, Estaziño kalia, etxian, pelukerixia ipintzeko. Eugenio Unamunokin ezkondu nintzan urte pare batera eta lau seme-alaba dakadaz.

- Batzen zarie raketistok?

Bai Itziarren eta Sevillatik, Madrilletik eta Ameriketatik be etorritxakuak dira batzuk. Ipoín mordo bat akordura ekarri eta pozik!

Estibalitz González

Etxelik urrin, bizimodua etara eñ bihar.

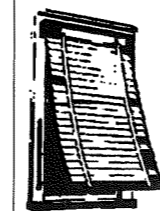
OUTUMURO KAFETEGIA

- Kafe bereziak
- Aukera handia TE eta INFUSIOETAN
- Tarta bereziak

• *Astelehenerik ostiralera 9etan zabaltzen duzu*

943172665 ERMUA
BAGROS Zubiaurre 20

*Pintxoak, otartekoak...
eta hostalarien umore ona*

PERSIANAS ORBE

- muntaia eta konponketa
- motorizazioa
- pertsiana dekoratiboak
- pertsiana bilgarriak
- segurtasun pertsianak
- moskiterak

Zearreko buelta, 2 • 943 17 66 34 • 630 01 13 41

mari
asun
LORADENDA

Diputación, 9 - ERMUA - Tel. 943 174379